

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право
УДК 347.2

Фіщик Софія Олександрівна

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного і господарського права та процесу
Львівський торговельно-економічний університет*

Fitsyk Sofia

*PhD in Law, Associate Professor of the
Department of Civil and Business Law and Procedure
Lviv University of Trade and Economics
ORCID: 0000-0002-1236-0359*

**ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК УКРАЇНИ
LEGAL CHARACTERISTICS OF THE PURPOSE OF LAND PLOTS IN
UKRAINE**

***Анотація.** У статті розглядаються питання цільового призначення земельних ділянок та категорії земельних ділянок, які закріплені у Земельному кодексі України. Наголошується, що в залежності від того, до якої категорії належить конкретна земельна ділянка, таким способом суб'єкти земельних правовідносин зможуть її використовувати.*

Розглянуто класифікацію, яка визначає поділ земель на окремі види цільового призначення, які характеризуються власним правовим режимом, екосистемними функціями, типами забудови та типами особливо цінних об'єктів.

Встановлено, що відомості про цільове призначення земельної ділянки вносяться до Державного земельного кадастру, також при зміні цільового призначення зазначена інформація вноситься до цього ж реєстру.

Акцентовано на тому, що існує окрема процедура зміни цільового призначення, залежно від того у якій формі власності перебуває та чи інша земельна ділянка. Якщо це приватна форма власності, то вона включає в себе три етапи, які стосуються розроблення документації із землеустрою, затвердження проекту місцевою радою та внесення відомостей до Державного земельного кадастру.

Визначено, що землі сільськогосподарського призначення є національним багатством кожної країни, що зумовлює не просто особливий правовий режим, а пріоритетний правовий режим земель цієї категорії.

Акцентовано на тому, що землі, придатні для потреб сільського господарства, повинні надаватися, насамперед, для сільськогосподарського використання, оскільки у сфері сільського господарства використовуються унікальні властивості земель, зокрема, родючість. Такі категорії земель належать до основних засобів сільськогосподарського виробництва, без яких цей процес є неможливим.

Встановлено, що за допомогою відповідного правового регулювання необхідно забезпечити не лише використання земель сільськогосподарського призначення у сільському господарстві, а й збереження унікальних властивостей цієї категорії земель.

Визначено, що для будівництва промислових підприємств, об'єктів житлово-комунального господарства, залізниць і автомобільних шляхів, ліній електропередачі та зв'язку, магістральних трубопроводів, а також для інших потреб, не пов'язаних з веденням сільськогосподарського виробництва, надаються переважно несільськогосподарські угіддя або сільськогосподарські угіддя гіршої якості.

Ключові слова: *категорія, цільове призначення, земельна ділянка, класифікація, сільськогосподарський, етапи, функції, забудова, процедура, кадастр, реєстрація.*

Summary. *The article examines the issue of the purpose of land plots and categories of land plots, which are fixed in the Land Code of Ukraine. It is emphasized that depending on the category to which a specific land plot belongs, subjects of land legal relations will be able to use it in this way.*

The classification that determines the division of land into separate types of purpose, which are characterized by their own legal regime, ecosystem functions, types of buildings and types of particularly valuable objects, is considered.

It has been established that information on the purpose of the land plot is entered in the State Land Cadastre, and when the purpose is changed, the specified information is entered in the same register.

Emphasis is placed on the fact that there is a separate procedure for changing the purpose, depending on the form of ownership of this or that plot of land. If it is a private form of ownership, then it includes three stages that relate to the development of land management documentation, approval of the project by the local council, and entering information into the State Land Cadastre.

It was determined that agricultural lands are the national wealth of each country, which determines not just a special legal regime, but a priority legal regime for lands of this category.

It is emphasized that land suitable for agricultural needs should be provided, first of all, for agricultural use, since the unique properties of land, in particular, fertility, are used in the field of agriculture. Such categories of land belong to the main means of agricultural production, without which this process is impossible.

It was established that, with the help of appropriate legal regulation, it is necessary to ensure not only the use of agricultural land in agriculture, but also the preservation of the unique properties of this category of land.

It was determined that mainly non-agricultural land is provided for the construction of industrial enterprises, housing and communal facilities, railways

and highways, power transmission and communication lines, main pipelines, as well as for other needs not related to agricultural production or agricultural land of inferior quality.

Key words: *category, purpose, land plot, classification, agricultural, stages, functions, development, procedure, cadastre, registration.*

Постановка проблеми. Питання земельних правовідносин та зміни чинного законодавства в період воєнного стану стали надзвичайно актуальними, адже, порушили інтереси багатьох власників земельних ділянок.

Зокрема, такі зміни стосувалися особливості діяльності при релокації підприємств; адаптації законодавства України, що визначає особливості земельних відносин для цілей релокації бізнесу та спрощення процедур при передачі земель у користування для розміщення виробничих потужностей; зміни цільового призначення земельних ділянок за спрощеною процедурою та алгоритму дій у випадку призупинення функціонування Державного земельного кадастру.

Так, під час дії воєнного стану зміна цільового призначення земельної ділянки допускається без дотримання правил співвідношення між видом цільового призначення земельної ділянки (у разі зміни цільового призначення земельної ділянки – новим видом її цільового призначення) та видом функціонального призначення території. Також цікавим є те, що відведення земельної ділянки або зміна її цільового призначення для будівництва нових житлових будинків або реконструкція будівель для тимчасового проживання ВПО можлива без розроблення детального плану території.

Процедура щодо зміни цільового призначення земельних ділянок стала дещо іншою, вона стала спрощеною та доступною. Такі зміни були прийняті з метою забезпечення прав власників земельних ділянок, щодо

належного використання своєї землі та можливості безперешкодної зміни цільового призначення для подальшого використання цих же земель за іншими призначенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняному земельному праві України була приділена значна увага поняттям визначення категорій земельних ділянок та встановлення їх цільового призначення. Зокрема, відповідні питання розглядалися як науковцями так і практикуючими адвокатами у сфері земельного права: Висіцькою І.В. [10], Грубою Д.І. [11], Мартином А.Г. [12], Мірошніченком А.М. [13], Правдюком В.М. [14]. Однак, питання, які стосуються категорій земельних ділянок та зміни їх цільового призначення в період воєнного стану є достатньо динамічними, тому відповідні процедури зміни цільового призначення є фундаментальною базою для подальшого дослідження та аналізу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідити поняття категорій земельної ділянки та поняття цільового призначення земельної ділянки у чинному земельному законодавстві. Встановити процедуру зміни цільового призначення для окремих категорій земельних ділянок та наслідки порушення такого порядку. Дослідити поняття пріоритетності земель сільськогосподарського призначення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цільове призначення земельної ділянки є достатньо важливим питанням при реалізації свого права на землю. В залежності від того, до якої категорії належить конкретна земельна ділянка, таким способом суб'єкти земельних правовідносин зможуть її використовувати у майбутньому.

Відповідно до ч.1 ст. 18 Земельного кодексу України до земель України належать усі землі в межах її території, в тому числі острови та землі, зайняті водними об'єктами, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії [2].

Конкретне визначення цільового призначення земельної ділянки міститься також і у ст. 1 Закону України «Про землеустрій», де зазначається використання земельної ділянки за призначенням, визначеним на підставі документації із землеустрою у встановленому законодавством порядку[5].

Можна стверджувати про те, що саме поняття «цільове призначення земельної ділянки» нерозривно пов'язане з поняттям «категорія земель». Тому, вже у ст. 19 Земельного кодексу України передбачено, що землі України за основним цільовим призначенням поділяються на категорії [2].

Отже, категорія – це основне цільове призначення кожної земельної ділянки, яка формує вже подальшу процедуру використання такої ділянки. Відповідно до ч.1 ст. 19 Земельного кодексу України існує лише дев'ять категорій земель: землі сільськогосподарського призначення; землі житлової та громадської забудови; землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; землі оздоровчого призначення; землі рекреаційного призначення; землі історико-культурного призначення; землі лісогосподарського призначення; землі водного фонду; землі промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Відповідно до ч. 2 ст. 19 Земельного кодексу України земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати у запасі [2].

Так, обов'язково при встановленні цільового призначення земельних ділянок здійснюється автоматичне віднесення їх до певної категорії земель та виду цільового призначення. Однак, вже при зміні цільового призначення земельних ділянок також здійснюється і зміна категорії земель та/або виду цільового призначення.

Кожна із дев'яти категорій має також свою специфічну класифікацію, яка здійснюється згідно Постанови КМУ № 1051 «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» від 17.10.2012 р.

(редакція від 04.07.2023 р., додаток 59) [8]. Саме така класифікація визначає поділ земель на окремі види цільового призначення, які характеризуються власним правовим режимом, екосистемними функціями, типами забудови та типами особливо цінних об'єктів. Так, кожна категорія, відповідно до цієї Постанови має свої спеціальні коди: землі сільськогосподарського призначення поділені на дев'ятнадцять видів (коди 01.01.-01.19); житлової забудови - на дванадцять (коди 02.01.-02.12); громадської забудови – на двадцять (коди 03.01.-03.20); природно-заповідного фонду – на одинадцять (коди 04.01.-04.11); землі іншого природоохоронного призначення – на два (коди 05.01.-05.02); землі оздоровчого призначення представлені кодами 06.01-06.05; рекреаційного призначення - кодами 07.01-07.09; історико-культурного призначення - 08.01-08.05; лісогосподарського призначення - 09.01-09.05; водного фонду - 10.01-10.16; землі промисловості - 11.01-11.08; транспорту - 12.01-12.13, електронні комунікації - 13.01-13.06, енергетики - 14.01-14.06, оборони - 15.01-15.11 [8].

Слід також наголосити на тому, що цільове призначення земельної ділянки може бути змінено. Віднесення до певної категорії так само і зміна виду цільового призначення земельних ділянок здійснюється щодо:

- земельних ділянок, якими розпоряджаються Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, - за рішенням відповідного органу;

- зміна цільового призначення земель, які перебувають у власності громадян або юридичних осіб, здійснюється за ініціативою власників земельних [2].

Відомості про цільове призначення земельної ділянки вносяться до Державного земельного кадастру, також при зміні цільового призначення зазначена інформація вноситься до цього ж реєстру [2].

Однак, зміна цільового призначення погоджується в тому випадку, якщо:

- земельна ділянка перебуває у користуванні на правах постійного користування, оренди, емфітевзису, суперфіцію, у заставі – погоджується із землекористувачем, заставодержателем;

- якщо земельна ділянка відноситься до земель оборони - з Міністерством оборони України або органом державної влади, що здійснює керівництво військовим формуванням, до сфери управління якого належить військова частина, установа, військово-навчальний заклад, підприємство та організація, яка використовує землі оборони на праві постійного користування;

- зміни цільового призначення земельних ділянок державної та комунальної власності природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, історико-культурного, лісогосподарського призначення, внаслідок якої земельні ділянки виводяться із складу таких категорій, - з Кабінетом Міністрів України [2].

Необхідно пам'ятати про те, що існує окрема процедура зміни цільового призначення, залежно від того у якій формі власності перебуває та чи інша земельна ділянка. Якщо говорити про приватну форму власності, то вона включає в себе три етапи, які стосуються розроблення документації із землеустрою, затвердження проєкту місцевою радою та внесення відомостей до Державного земельного кадастру [15].

В першу чергу, будь-яка зміна цільового призначення земельних ділянок приватної власності здійснюється за ініціативою власників земельних ділянок, тому для цього етапу є необхідним подання заяви, підписаної власником відповідної земельної ділянки.

Наступний крок включає в себе виготовлення проєкту землеустрою щодо відведення земельних ділянок. Він розробляється на замовлення власника земельної ділянки без надання дозволу сільської, селищної,

міської ради на його розроблення. Документацію із землеустрою мають право розробляти відповідні організації, де є не менше двох сертифікованих інженерів-землевпорядників або фізична особа підприємця - сертифікований інженер, з якими необхідно попередньо укласти цивільно-правовий договір. Для замовлення та розроблення документації із землеустрою не потрібно отримувати жодних дозволів місцевих рад чи місцевих державних адміністрацій. Документація із землеустрою розробляється у строк, встановлений договором, який зазвичай становить від 1 до 2 місяців. Максимальний строк складання документації із землеустрою не повинен перевищувати 6 місяців з моменту укладення договору. Також відповідний проект може передбачати зміну цільового призначення декількох земельних ділянок, за умови що власником земельної ділянки приватної власності є одна особа [15].

Наступним етап полягає в тому, що власник земельної ділянки повинен подати розроблений проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки до відповідно сільської, селищної, міської ради [4].

При погодженні проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки забороняється вимагати:

- додаткові матеріали та документи, не включені до проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки;
- надання погодження документації із землеустрою будь-якими іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами чи організаціями, погодження яких не передбачено законом;
- проведення будь-яких обстежень, експертиз та робіт [15].

Орган місцевого самоврядування протягом 1 місяця приймає рішення про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та зміну її цільового призначення. Якщо положення проекту не будуть відповідати вимогам чинного земельного законодавства або іншим

нормативно-правовим актам, документації із землеустрою або містобудівній документації, тоді можлива відмова у його затвердженні. Незаконність такої відмови може бути оскаржена у суді [15].

Наступним кроком є процедура внесення відповідних змін до Державного земельного кадастру. Для цього документація із землеустрою подається Державному кадастровому реєстратору через центр з надання адміністративних послуг (ЦНАП) або через електронний кабінет. Нагадуємо, що на теперішній час відповідна процедура є безоплатною для громадян України. Лише коли нове цільове призначення земельної ділянки буде відображатися в Державному земельному кадастрі, вже тоді власник зможе використовувати відповідну землю за новим цільовим призначенням. Інформація про нове цільове призначення земельної ділянки передається з Державного земельного кадастру до Реєстру речових прав на нерухоме майно автоматично [15].

Як було зазначено раніше, Земельний кодекс України декларує дев'ять категорій земель, відповідно до їх цільового призначення.

Вважається, що землі сільськогосподарського призначення є національним багатством кожної країни, що зумовлює не просто особливий правовий режим, а пріоритетний правовий режим земель цієї категорії. Так, землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей [9, с. 164-165].

Землі, придатні для потреб сільського господарства, повинні надаватися, насамперед, для сільськогосподарського використання, оскільки у сфері сільського господарства використовуються унікальні властивості земель, зокрема, родючість. Такі категорії земель належать до

основних засобів сільськогосподарського виробництва, без яких цей процес є неможливим.

Наголошуємо на тому, що за допомогою відповідного правового регулювання необхідно забезпечити не лише використання земель сільськогосподарського призначення у сільському господарстві, а й збереження унікальних властивостей цієї категорії земель [9, с. 165-166].

Тому, для будівництва промислових підприємств, об'єктів житлово-комунального господарства, залізниць і автомобільних шляхів, ліній електропередачі та зв'язку, магістральних трубопроводів, а також для інших потреб, не пов'язаних з веденням сільськогосподарського виробництва, надаються переважно несільськогосподарські угіддя або сільськогосподарські угіддя гіршої якості. Лінії електропередачі і зв'язку та інші комунікації проводяться головним чином вздовж шляхів, трас тощо [2].

При віднесенні земель до цієї категорії враховується одразу кілька критеріїв, таких як фактична придатність землі за її природними властивостями для використання у сільському господарстві; фактичне використання земельної ділянки у певних сферах діяльності та включенні земель до категорії сільськогосподарського призначення, внесення до державного земельного кадастру відповідних даних про землі як про землі сільськогосподарського призначення, що поширює на ці землі відповідний особливий правовий режим пріоритетності [9, с. 164-165].

Останній критерій має важливе значення, оскільки у випадку погіршення властивостей земель або вибуття їх із сфери сільськогосподарського використання не означає зміну правового режиму таких земель та віднесення їх до іншої категорії земель, а навпаки передбачає здійснення заходів щодо відновлення земель до такого стану, що дозволяє їх подальше використання у сільському господарстві [4].

Україна багата на землі, придатні для використання у сільському господарстві, що, на жаль, спричиняє недбале ставлення до цієї категорії

земель. Простежується стійка тенденція до поступового зменшення площ земель сільськогосподарського призначення внаслідок зміни їх цільового призначення [6].

Не всі землі сільськогосподарського призначення мають однаковий правовий режим. В межах цієї категорії земель розрізняють певні «під категорії». Так, відповідно до ч. 2 ст. 22 Земельного кодексу України до земель сільськогосподарського призначення належать:

а) сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги);

б) несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, ползахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісгосподарського призначення, землі під господарськими будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, землі тимчасової консервації тощо) [2].

У нормах земельного права відсутні визначення різних видів земель, що не дає чіткого уявлення про те, що слід розуміти під термінами, що наведені у ч.2 ст. 22 Земельного кодексу України [2]. Разом з тим визначення відповідних правових понять формуються різними науковцями:

рілля – це землі, які регулярно розорюються з метою створення агротехнічних умов для вирощування на них сільськогосподарських культур;

земельні ділянки під багаторічними насадженнями – це сільськогосподарські угіддя, на яких вирощуються плодіві насадження деревного або кущового типу, що плодоносять протягом тривалого періоду (сади, виноградники, хмільники тощо);

сіножаті – це сільськогосподарські угіддя, рослинність яких використовується на сіно як один з основних видів кормової бази для свійської худоби;

пасовища - це сільськогосподарські угіддя, на яких вирощується трав'яниста рослинність з метою випасання худоби;

перелоги – це сільськогосподарські угіддя, як правило, рілля, які тимчасово виведені з активного сільськогосподарського обробітку (розорювання) з метою природного відновлення родючості ґрунтів.

Крім сільськогосподарських угідь до категорії земель сільськогосподарського призначення належать також несільськогосподарські угіддя. Їх характерною ознакою є те, що вони призначені для розміщення об'єктів, що обслуговують процес виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечення умов для ведення сільського господарства, а також реалізації сільськогосподарської продукції [2].

Нагадуємо також про те, що іноземці та особи без громадянства мають певні обмеження, щодо права власності на землі сільськогосподарського призначення, і при отриманні таких земель у спадок протягом 1 року зобов'язані відчужити їх.

Глава 5 Земельного кодексу України передбачає правовий режим та порядок використання таких земель: землі фермерського господарства, земельні ділянки особистих селянських господарств, землі для сінокосіння і випасання худоби, земельні ділянки для садівництва, земельні ділянки для городництва [2].

Однак, багато із перелічених земельних ділянок у воєнний час не використовуються за відповідним цільовим призначенням, адже частина з них є зруйнована, інша частина замінована або перебуває під тимчасовою окупацією.

Висновки. Незважаючи на те, що на території України діє воєнний стан, функція зміни цільового призначення земельної ділянки є повністю доступною. В таких випадках, обов'язково повинна бути дотримана процедура, яка передбачена чинним законодавством, для зміни цільового призначення. Адже, будь-які правопорушення суб'єктами земельних

правовідносин можуть мати негативні наслідки, які чітко передбачені у Земельному кодексі України. Вони можуть полягати у визнанні недійсними рішень органів державної влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування про надання (передачу) земельних ділянок громадянам та юридичним особам; визнання недійсними угод щодо земельних ділянок; відмови в державній реєстрації земельних ділянок або визнання реєстрації недійсною; притягнення до відповідальності відповідно до закону громадян та юридичних осіб, винних у порушенні порядку встановлення та зміни цільового призначення земель [2].

При настанні таких негативних наслідків, власники земельних ділянок вже не зможуть використовувати ці земельні ділянки за новим цільовим призначенням, поки не будуть усунені правопорушення та не буде внесена відповідна інформація, щодо зміни цільового призначення, до Державного земельного кадастру.

Хочемо наголосити на тому, що використання земельних ділянок за своїм цільовим призначенням є досить складним в теперішніх умовах. Для прикладу, ми розглядали землі сільськогосподарського призначення, значна частина яких знаходиться під тимчасовою окупацією, замінована, або знищена, тому не придатна до майбутнього використання за попередньо визначеним призначенням.

Україна налаштована вже цього року повернути в експлуатацію до 35% таких земель зі 470 тисяч га, визначених для першочергового розмінування. Уряд працює над посиленням спроможностей операторів з розмінування. Лише за минулі місяці піротехніки обстежили біля 4,5 тисяч га земель сільськогосподарського призначення (Херсонська, Миколаївська, Харківська області).

Можливим варіантом для пришвидшення використання всіх земель за їх цільовим призначенням є сертифікація державою приватних операторів

для першочергового розмінування тих земельних ділянок, які є надважливими у процесі використання їх за призначенням. Така процедура дозволить пришвидшити процес відновлення земельних ділянок та повернення їхніх природних функцій. Також це дасть можливість власникам цих земельних ділянок змінювати цільове призначення та використовувати такі землі вже за іншою процедурою.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0B2%D1%80#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Редакція від 17.09.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 27.10.2023).
3. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII. Редакція від 23.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
4. Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах: Закон України від 17.03.2011 р. № 3159-VI. Редакція від 21.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3159-17#Text> (дата звернення: 01.10.2023).
5. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. Редакція від 08.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 18.10.2023).
6. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. Редакція від 08.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 18.10.2023).

7. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 № 2456-ХІІ. Редакція від 24.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
8. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанови КМУ від 17.10.2012 р. № 1051. Редакція від 04.07.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 19.10.2023).
9. Земельне право: Конспект лекцій / [укладачі: С.О. Фіцик, Р.Є. Гентош, Х.В. Горецька.]. Львів: вид-во ЛТЕУ. 2022 р. 183 с.
10. Висіцька І.В., Золотухін О. Чи можна змінити цільове призначення землі. *Цифрове видавництво Експертус*. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/6942> (дата звернення: 30.10.2023).
11. Груба Д.І. Особливості встановлення та зміни цільового призначення земельної ділянки державної або комунальної власності в умовах воєнного стану. *Інформаційне агентство "ЛІГА:ЗАКОН"*. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA015864 (дата звернення: 30.10.2023).
12. Мартин А.Г. Сучасні проблеми класифікації та встановлення цільового призначення земельних ділянок. *Землевпорядний вісник*. 2007. № 6. С. 28-34.
13. Мірошніченко А.М. Земельне право України: Навч. посіб. Київ: Алерта, 2012. 392 с.
14. Правдюк В.М. Поділ земель України за цільовим призначенням за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2012. 220 с.

15. Зміна цільового призначення земельної ділянки. *Міністерство юстиції України: вебсайт*. URL: <https://minjust.gov.ua/m/zmina-tsilovogo-priznachennya-zemelnoi-dilyanki-8732> (дата звернення: 18.10.2023).

References

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0B2%D1%80#Text>.
2. Zemelnyi kodeks Ukrainy vid 25 zhovtnia 2001 r. № 2768-III. Redaktsiia vid 17.09.2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
3. Lisovyi kodeks Ukrainy vid 21 sichnia 1994 r. № 3852-XII. Redaktsiia vid 23.03.2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>.
4. Pro moratorii na zminu tsilovoho pryznachennia okremykh zemelnykh dilianok rekreatsiinoho pryznachennia v mistakh ta inshykh naselenykh punktakh: Zakon Ukrainy vid 17.03.2011 r. № 3159-VI. Redaktsiia vid 21.03.2012 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3159-17#Text>.
5. Pro zemleustrii: Zakon Ukrainy vid 22 travnia 2003 r. № 858-IV. Redaktsiia vid 08.06.2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.
6. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 1991 r. № 1264-XII. Redaktsiia vid 08.10.2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
7. Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.06.1992 № 2456-XII. Redaktsiia vid 24.08.2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>.
8. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Derzhavnoho zemelnogo kadastru: Postanovy KМУ vid 17.10.2012 r. № 1051. Redaktsiia vid 04.07.2023r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
9. Zemelne pravo: Konspekt lektsii / [ukladachi: S.O. Fitsyk, R.Ie. Hentosh, Kh.V. Horetska.]. Lviv: vyd-vo LTEU. 2022 r. 183 s.

10. Vysitska I.V., Zolotukhin O. Chy mozna zminyty tsilove pryznachennia zemli. *Tsyfrove vydavnytstvo Ekspertus*. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/6942>.
11. Hruba D.I. Osoblyvosti vstanovlennia ta zminy tsilovoho pryznachennia zemelnoi dilianky derzhavnoi abo komunalnoi vlasnosti v umovakh voiennoho stanu. Informatsiine ahentstvo "LIHA:ZAKON". URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA015864.
12. Martyn A.H. Suchasni problemy klasyfikatsii ta vstanovlennia tsilovoho pryznachennia zemelnykh dilianok. *Zemlevporiadnyi visnyk*. 2007. № 6. S. 28-34.
13. Miroshnychenko A.M. *Zemelne pravo Ukrainy: Navch. posib*. Kyiv: Alerta, 2012. 392 s.
14. Pravdiuk V.M. *Podil zemel Ukrainy za tsilovym pryznachenniam za zakonodavstvom Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.06*. Kyiv, 2012. 220 s.
15. *Zmina tsilovoho pryznachennia zemelnoi dilianky. Ministerstvo yustytzii Ukrainy: vebseit*. URL: <https://minjust.gov.ua/m/zmina-tsilovogo-pryznachennya-zemelnoi-dilyanki-8732>.